

UDK/UDC: 61-05 Jurdana, S.
615.839 (497.5 Crikvenica) (091)

Andrea Car, Crikvenica,
profesorica hrvatskoga jezika i književnosti,
zaposlena u TZG Crikvenice

PRIM. MR. SC. STANKO JURDANA – RAZGOVOR POVODOM 40 GODINA TALASOTERAPIJE U CRIKVENICI

Sažetak

Razgovor s prim. mr. sc. Stankom Jurdanom, osebujnim liječnikom koji je 1960. osnovao Zavod za talasoterapiju u hotelu *Therapia* u Crikvenici te kasnije bio šef cjelokupnoga medicinskog odjela nove *Thalassoterapije* Crikvenica, sve do umirovljenja 1989. godine, nastao je povodom obilježavanja 40 godina talasoterapije u Crikvenici. Prim. mr. sc. Stanko Jurdana je publicirao preko 60 stručnih radova iz područja otorinolaringologije, turističke medicine, zdravstvenog turizma i povijesti medicine, počasni je član Hrvatskoga liječničkog zbora, aktivni je planinar te djeluje i u nekoliko stručnih i kulturnih društava, osobito kao tajnik i dopredsjednik Ekološkoga društva Crikvenica. Godine 2004. mu je Grad Crikvenica dodijelio Nagradu za životno djelo za iznimna dostignuća i doprinos od osobitog značaja za razvitak i ugled Grada Crikvenice, a naročito za promidžbu na području zdravstvenog turizma te poticanje aktivnosti koje su bile tome usmjerene. U razgovoru s prim. mr. sc. Stankom Jurdanom saznaje se više o njegovoj karijeri, počecima i razvoju talasoterapije u Crikvenici, osnivanju medicinskih ustanova te njegovim promišljanjima o suvremenoj medicini.

Ključne riječi

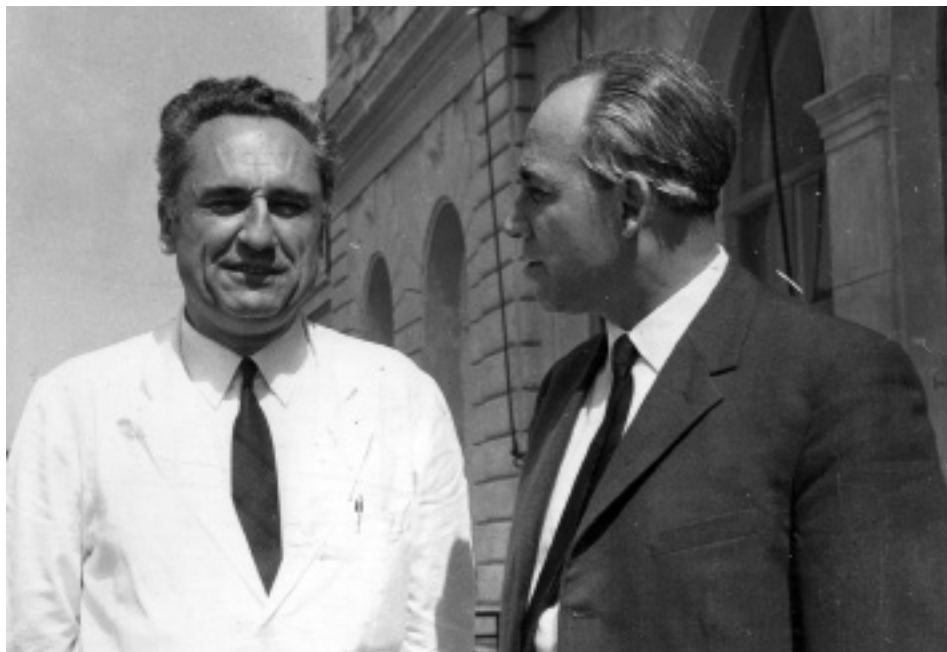
Prim. mr. sc. Stanko Jurdana, liječnik, *Thalassoterapija*, otorinolaringologija, Crikvenica

Prim. mr. sc. Stanko Jurdana je rođen 15. veljače 1924. godine u Virovitici, gdje je pohađao osnovnu školu i nižu gimnaziju. Višu gimnaziju s maturom završava 1942. godine, a na Medicinske fakultetu u Zagrebu je diplomirao 1951. Nakon terenske prakse u bolnici i Domu zdravlja u Koprivnici 1954. godine započinje sa specijalizacijom iz otorinolaringologije na ORL klinici prof. Šercera u Vinogradskoj bolnici, a završava je 1958. na ORL klinici prof. Gušića na Šalati. Godine 1960. osniva Zavod za talasoterapiju u hotelu *Therapia* u Crikvenici, gdje vrši dužnost ravnatelja, a zatim šefa cjelokupnoga medicinskog odjela nove Thalassoterapije Crikvenica, sve do umirovljenja 1989. godine. Godine 1969. je stekao naslov primarijusa, a 1976. obranio magistarski rad iz otorinolaringologije pod naslovom *Utjecaj aerosola mora i mineralnih voda na dišni sustav* na Medicinske fakultetu u Rijeci. Sudjelovao je na 77 otorinolaringoloških i ostalih stručnih i znanstvenih kongresa, simpozija i sastanaka diljem svijeta. Publicirao je preko 60 stručnih radova iz područja otorinolaringologije, osobito inhalacione terapije i rehabilitacije bolesti respiratornog trakta uz klimato i talasoterapiju, zatim turističke medicine, zdravstvenog turizma i povijesti medicine. Od 1951. godine je član Hrvatskoga liječničkog zbora, čiji je i počasni član, a aktivno djeluje i u nekoliko stručnih i kulturnih društava, osobito kao tajnik i dopredsjednik Ekološkoga društva Crikvenica. Od 1936. godine je aktivan planinar, pohodio je brojne planinske vrhove u domovini, Europi, Africi, Americi i Kini, a od 1989. godine je redoviti član crikveničkoga planinarskoga društva *Strilež*, čiji je predsjednik bio nekoliko godina. Izniman je i po tome što je u planinarstvu postao društveno aktivan tek nakon umirovljenja. Godine 1998. mu je centralni Američki biografski institut (ABI) dodijelio naslov *Man of the Year 1998*. Godine 2004. mu je Grad Crikvenica dodijelio Nagradu za životno djelo za iznimna dostignuća i doprinos od osobitog značaja za razvitak i ugled Grada Crikvenice, a naročito za promidžbu na području zdravstvenog turizma te poticanje aktivnosti koje su bile tome usmjerene.

S ovim osebnim i zanimljivim umirovljenim liječnikom, aktivnim planinarom, članom nekoliko društava te velikim zaljubljenikom u umjetnost, posebice u klasičnu glazbu, razgovarali smo o njegovoj liječničkoj karijeri.

Dr. Stanko Jurdana: 1960. godine smo došli u hotel *Therapiju*, 1967. smo zbog općih restrikcija u zdravstvu morali štedjeti i iseliti se, broj pacijenata je pao na svega 12, a inače smo imali 100, 120 pacijenata. Izglasali su da se ne priznaje klimatski faktor, smatrali su da klimatsko liječenje nije vrijedno, to je samo zrak i neće ga plaćati pa su počeli zatvarati fondove.

U *Therapiji* smo imali vrlo ugledne pacijente, primjerice, dolazili su rukovodioci, političari, kraljica iz Maroka je bila mjesec dana na liječenju, došla je sa svojim princezama. To su bili interesantni dani, pričala nam je o životu na marokanskome dvoru. Kao savjetnik za biokemiju i laboratorij nam je dolazio

Dr. Stanko Jurdana u vrijeme osnivanja Zavoda za talasoterapiju u hotelu *Therapia*

prof. Ružić, nastojali smo da sve bude uhodano i na visini. Imali smo rendgen, individualne i zajedničke inhalacije, hidro, fizikalnu, saunu, bazene, kupke s morskom vodom, ion-ozon. Zavod za dječju talasoterapiju je isto bio u krizi, i onda smo se spojili u zajedničku, današnju *Thalassoterapiju*, bolnicu za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa i reumatizma.

U *Therapiji* sam bio šef do 1967. godine, 1. svibnja 1967. smo došli na lokaciju današnje *Thalassoterapije*, adaptirali smo objekte i počeli s nekoliko pacijenata, to su bili ratni invalidi, koji su nas na neki način spasili. Oni su imali posebni fond iz kojega su plaćali bolničko liječenje. Polako su s vremenom počeli dolaziti i stranci, uhodali smo se, dobili grupu Šveđana pa Ruse. Uglavnom, sve je počelo dobro funkcionirati. U početku je to bilo dosta siromašno, bile su samo stare zgrade, došlo je do otpuštanja radnika, što je bio najtragičniji dio posla. No, sav smo sestrinski i doktorski kadar uspjeli sačuvati. Oporavili smo se, nismo se dali uništiti. Od 1970. godine počinje intenzivniji razvoj *Thalassoterapije*. Dobili smo zajam, počele su se preuređivati postojeće i nadograđivati nove zgrade, napravljen je bazen, modernizirala se ustanova, koja je mogla primati i strance. Sobe su bile krasne, svi su uvijek bili jako zadovoljni, i Rusi i Šveđani, ostajali bi po 3 tjedna. Što se otorine tiče, inhalatorij je nama bio najvažnije oruđe. Uveli smo neke modernije metode, recimo inhaliranje pod povećanim pritiskom; to su Amerikanci uveli pa smo

i mi počeli primjenjivati. Tu se više nisu izvodile operacije, ja sam imao svega 2 - 3 operacije. U *Terapiji* su se češće izvodile operacije, tamo sam jako puno operirao, bilo je i puno djece. Izvodili smo lagane, male zahvate, koji nisu zahtjevali bolničko, nego samo ambulantno liječenje, recimo operacije sinusa i polipa u grlu. Jedno vrijeme smo u *Thalassoterapiji* primali čak i hitne slučajeve, no nismo imali uređaja za hitnoću pa smo pacijente slali u Kraljevicu dok je tamo još djelovala bolnica. Kad su bile u pitanju lakše ozljede na nosu ili uhu, došli bi ovamo da ih malo zašijemo, ali inače se sve slalo dalje u Rijeku, tako da smo ostali bez operacija. Tradicija se drži već dosta dugo, 40 godina, od 1960. pa do danas, već pola stoljeća.

– *Kada ste otišli u mirovinu?*

1989. godine, već skoro 19 godina. Jedno vrijeme sam bio šef medicinskoga pogona pa savjetnik. Sada sam penzioner, ali rado dolazim u *Thalassoterapiju* na razgovore, uvijek me trebaju za neki savjet, a i vježbam koljeno, ruke, jer sam imao operaciju kuka. Nisam prekinuo kontinuitet, za razliku od nekih kolega koji su potpuno zaboravili na ovu ustanovu. Imali smo permanentna dežurstva, svaki treći dan, bilo je hitnih i smrtnih slučajeva, najviše na internoj. Sve je počelo kao otorina, jer je prof. Šercer u Zagrebu smatrao da na našem području treba jedna bolnica za uho, nos i grlo pa su mene poslali ovamo kad sam završio specijalizaciju, vodio sam to kao njihov đak. Stalno smo imali kontakt s klinikom u Zagrebu. Imali smo simpozije ovdje, tako da su dolazili iz Srbije, Makedonije, Bosne, puno je ljudi bilo iz Beograda, Ljubljane, ukratko cijele Jugoslavije. Promatrali smo kako to vani funkcionira pa smo kopirali, bio sam u Češkoj, Austriji, Italiji, Poljskoj. Ovamo je dolazilo puno astmatičara i ljudi s bronhitisom, tako da su otorina i pulmologija kod nas zapravo jedna cjelina. Kad je bio Domovinski rat, vidjelo se da treba zbrinuti i invalide, uključilo ih se u fizikalnu terapiju pa se i ona razvila, a pedijatrija je ostala od prije.

Ovo je dobra lokacija, imamo vlastitu plažu, terene za djecu. Ljeti je bio velik interes za iznajmljivanje soba, dolazili su pacijenti iz cijele Jugoslavije. Nije bilo dovoljno mjesta pa su čak okolo morali tražiti smještaj. Dr. Eržebet Tomljenović se bavila laringektomiranim pacijentima, problem je bio kako te ljude rehabilitirati, jer ne znaju govoriti. Htjeli su ići u bazen pa smo tražili nešto prikladno da im zatvorimo rupicu na grlu. Na blagdan Sv. Blaža se između laringektomiranih pacijenata iz Austrije, Slovenije, Italije i Hrvatske organizirala utrka u bazenu.

– *Što Vam se najviše sviđalo u Vašem poslu?*

Kad je uspjela operacija, kad je pacijent bio zadovoljan, onda smo svi bili zadovoljni.

– *Je li Vam nešto ostalo u posebnom sjećanju?*

Tu smo se dolje kupali, bili su i laringektomirani pacijenti, pokazivao sam im kako skačem s rive u more. Onda je jedan pacijent skočio za mnom, skoro se utopio, jer njima voda odmah ulazi u pluća. Još sam dva puta morao hitno operirati, to su bili dramatični momenti. Netko se guši, poplavi kao šljiva, nema zraka, ali čim stavite neku cjevčicu vraća se u normalu. Netom prije crikveničke *Thalassoterapije* otvorena je i u Opatiji, ali tamo je bilo za srce, dosta smo surađivali, tada je tamo bio prof. Plavšić. Treća talasoterapija je bila u Malome Lošinj, četvrta na Rabu - klinika iz Zagreba je slala pacijente u sanatorije. Norma za liječenje je bila 3 tjedna.

– *Mislite li da je sada lakše nego kad ste Vi radili?*

Ne znam je li baš lakše, mi nismo imali toliko papirologije, nismo morali toliko pisati. Novci su uvijek problem u zdravstvu. Mora se ići na simpozije, tečajeve, usavršavati se. Često su se kod nas održavali nacionalni i međunarodni simpoziji u dvorani. Napisao sam dosta članaka, sam i u suradnji s drugim autorima. Godine 1976. sam magistrirao na temu inhalacione terapije - utjecaju talasoterapije na dišni sustav. Htio sam doktorirati, ali nije bilo materijala ni pacijenata pa ništa od toga. Imao sam dobro medicinsko osoblje, nikad nije falilo kadrova, samo je povremeno falilo pacijenata. Svaki dan smo se ujutro morali naći na stručnom kolegiju, raspravljali bismo što je bilo po noći, što je novo, što treba napraviti danas, što sutra itd. Imali smo vlastitu apoteku pa je uvijek bilo dovoljno lijekova, to je dobro funkcioniralo.

– *Koliko se pisalo o Thalassoterapiji?*

Ako smo mi dali izjavu, pisalo se. Inače se tu i tamo pojavio koji članak, mali izvještaji o tome kako smo poslovali. Kad bi došli Šveđani, pisalo se o švedskim pacijentima, kad bi došli Rusi, o njima. Uglavnom, nije bilo novinarskih opsjeđanja. Otkad smo se tu preselili malo više se pisalo, a u *Terapiji* je bilo skromnije.

– *Kako ste se odlučili za medicinu?*

Volio sam matematiku, mislio sam da ću se baviti tehnikom. Međutim, došao je rat, onda smo se odmah iz mature obukli u uniformu i otišli na front. Majka me nagovarala da odaberem medicinu, tada nismo imali prijemni, direktno smo došli na fakultet.

– *Kako to da ste odabrali baš otorinolaringologiju?*

Kirurški dio mi je bio simpatičan pa sam htio vidjeti kako to ide, volio sam šivati rane. Otvorilo se slobodno mjesto i to mi se svidjelo. Mentor mi je bio profesor Šercer, koji je tada bio 3. ili 4. po jakosti u svijetu, bio je vrhunski stručnjak, izvrstan pedagog i predavač. Učio nas je detalje, puno smo od njega naučili, stalno je pisao knjige, udžbenike. Profesor Padovan je bio njegov nasljednik, uvijek je dolazio u *Thalas-*

soterapiju da riješi neke teže slučajeve. Obično bih ga zvao jednom mjesečno. Mi smo više od današnjih liječnika navaljivali da se nešto operira. Oni vole da se pacijent pregleda i da se pošalje u Rijeku ili u Zagreb. Sigurnost je uvijek bila važna, moralo se paziti da se nešto ne desi. U *Thalassoterapiji* sam proveo više od polovice života (od 1960. g). Nadam se da će ova kuća i dalje opstati, samo neka bude što pedantnija što se tiče medicine, neka prati nova dostignuća, jer medicina se stalno razvija.

– Što mislite, što je važno za budućnost, kako bi Ustanova zadržala ugled i opstala unatoč konkurenciji i izazovima moderne medicine?

Bitna je kvaliteta. Treba zadržati zdravstvenu djelatnost na visokoj razini. Nema izolacije, već je bitno otvaranje i suradnja s ostalim medicinskim centrima i ustanovama te pohađanje što više simpozija i konferencija.

Summary

Andrea Car

**CHIEF PHYSICIAN STANKO JURDANA
DIALOGUE ON THE OCCASION OF THE 40 YEARS
OF THALASSOTHERAPIA IN CRIKVENICA**

A dialogue with a chief physician Stanko Jurdana, M.Sc., an exceptional doctor who in 1960 founded the Institute for Thalassotherapy at *Therapia* hotel in Crikvenica. Later on he served as a chief of entire medical department at new *Thalassoterapia* hospital Crikvenica, until his retirement in 1989. The dialogue was led on the occasion of the 40th anniversary of *Thalassoterapia* in Crikvenica. The chief physician Stanko Jurdana published over 60 scientific works from the domains of otolaryngology, tourist medicine, health tourism and the history of medicine. Besides being a honorary member of the Croatian Medical Association, he is an active mountaineer and a member of several expert and cultural societies, in particular the Ecological Society of Crikvenica where he serves as a secretary and vice-president of. In 2004, the City of Crikvenica awarded him with Life Award for his extraordinary achievements and significant contribution to development and renown of Crikvenica, especially the marketing in a sphere of health tourism and for stimulating the related activities. In a dialogue with Stanko Jurdana we learn more of his career, beginnings and development of *Thalassoterapia*, the establishing medical institutions and his reflections on modern medicine.